

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Intrekking bijstand. Stelselmatige observatie. Inbreuk recht op privacy. Ontbreken specifieke wettelijke grondslag. Schending art. 8 EVRM. Uitsluiting camerabeelden als onrechtmatig verkregen bewijs

Barkhuysen, T.; Emmerik, M.L. van

Citation

Barkhuysen, T., & Emmerik, M. L. van. (2017). Intrekking bijstand. Stelselmatige observatie. Inbreuk recht op privacy. Ontbreken specifieke wettelijke grondslag. Schending art. 8 EVRM. Uitsluiting camerabeelden als onrechtmatig verkregen bewijs. *Ab Rechtspraak Bestuursrecht*, 2017(6), 341. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/62261>

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/62261>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Volgens de in deze procedure betrokken belangenorganisaties zou de staat daarmee in strijd met in het bijzonder het recht op en de vrijheid van onderwijs als bedoeld in art. 2 EP EVRM handelen. De Hoge Raad verwierpt deze stelling in navolging van rechtbank en gerechtshof alsmede de rijke conclusie van A-G De Bock. Dit onderwijs *van* een taal is overigens te onderscheiden van onderwijs *in* een bepaalde taal dat ziet op de taal waarin het onderwijs in algemene zin plaatsvindt.

2. Behalve dat het niet vaak voorkomt dat de Hoge Raad zich uitlaat over de verenigbaarheid van formele wetgeving met art. 2 EP EVRM en de conclusie van de A-G een mooi overzicht bevat van de relevante jurisprudentie, is een belangrijke reden om deze uitspraak op te nemen en van een korte annotatie te voorzien de wijze van verdragsinterpretatie die wordt toegepast. De eerste stap die wordt gezet is dat wordt bezien hoe de jurisprudentie van het EHRM luidt over art. 2 EP EVRM. Daaruit volgt kort en goed dat daaruit geen recht volgt op het volgen van onderwijs *in* een bepaalde taal (bijzondere omstandigheden daargelaten die maken dat er als gevolg van een taalkeuze feitelijk geen effectieve toegang bestaat tot het volgen van onderwijs). Hoewel expliciete richtinggevende jurisprudentie hier ontbreekt, kan daaruit volgens de Hoge Raad a fortiori worden afgeleid dat er dus ook geen aanspraak bestaat op het kunnen volgen van onderwijs *van* een bepaalde taal en evenmin de verplichting dit onderwijs van overheidswege te financieren. Dat is een juiste conclusie. Vervolgens volgt op aangeven van de belangenorganisaties een tweede stap in de interpretatie van art. 2 EP EVRM. Deze is gebaseerd op de uitspraak EHRM 12 november 2008, *EHRC* 2009/4, m.nt. Gerards (*Demir en Baykara t. Turkije*). Daarin gebruikt het EHRM ter interpretatie van een EVRM-bepaling een ESH-artikel waaraan Turkije niet gebonden was, omdat daaruit desalniettemin een consensus in de statenpraktijk zou blijken. Deze methode is niet onomstreden omdat er een risico bestaat van arbitraire toepassing. In ieder geval zou het EHRM ter zake uitvoeriger moeten motiveren. Vgl. de noot van Senden in *NJCM-Bulletin* 2009, p. 421 e.v. en de noot van Gerards in *EHRC* 2009/4. Zie nader daarover T. Barkhuysen & M.L. van Emmerik, Ongebonden binding: verwijzing naar soft law standaarden in uitspraken van het EHRM, *NJCM-Bulletin* 2010, p. 827-835. Desalniettemin sluit de Hoge Raad in navolging van de A-G, die er op wijst dat daarmee de 'volle werking' van het EVRM wordt gediend, het gebruik van deze consensusmethode niet uit. Dit leidt echter niet tot het door de belangenorganisaties gewenste resultaat, omdat de Hoge Raad vaststelt dat een

dergelijke consensus niet uit hun stellingen volgt en evenmin uit de ingeroepen andere verdragsbepalingen. Daarbij wijst hij er flijntjes op dat de rechtspraak van het EHRM eerder op het tegendeel wijst.

3. Uit deze uitspraak volgt dus in algemene zin dat het de moeite waard kan zijn een beroep te doen op de consensusinterpretatiemethode ter uitlegging van een EVRM-bepaling. Een duidelijke grens daarbij lijkt wel te zijn dat er dan geen EHRM-rechtspraak moet bestaan die duidelijk een andere richting op wijst. Daarmee is een beroep op deze methode a priori vooral zinvol indien een bepaling vaag is en richtinggevend. EHRM-rechtspraak ontbreekt. Het gebruik van deze methode dient echter met de nodige prudentie plaats te vinden en vergt een goede motivering.

T. Barkhuysen en M.L. van Emmerik

AB 2017/47

CENTRALE RAAD VAN BEROEP

13 september 2016, nr. 15-2294 WWB

(Mrs. G.M.G. Hink, F. Hoogendijk, C.W.J. Schoor)
m.nt. T. Barkhuysen en M.L. van Emmerik

Art. 8 EVRM; art. 53a WWB

RSV 2016/175

Module Privacy en persoonsgegevens 2017/1147

NJB 2016/1849

ECLI:NL:CRVB:2016:3479

Intrekking bijstand. Stelselmatige observatie. Inbreuk recht op privacy. Ontbreken specifieke wettelijke grondslag. Schending art. 8 EVRM. Uitsluiting camerabeelden als onrechtmatig verkregen bewijs.

Volgens vaste rechtspraak van het (EHRM) [...] dient in het kader van het heimelijk inzetten van opsporingsmethodes in de wettelijke regeling te worden opgenomen onder welke omstandigheden de autoriteiten bevoegd zijn om een dergelijk opsporingsmiddel in te zetten. Het risico van misbruik van bevoegdheden brengt met zich mee dat de wettelijke regeling voldoende adequate en effectieve waarborgen dient te bevatten ter bescherming tegen willekeurige inmenging in het privéleven.

Zoals de Raad in zijn [...] uitspraak ten aanzien van de inzet van een peilbaken heeft overwogen kan, anders dan het college meent, ook het heimelijk gebruik van een camera op de wijze als hier aan de orde als opsporingsmiddel niet worden gebaseerd op art. 53a, negende lid, van de WWB. Deze algemeen geformuleerde bepaling vormt geen nauw-

keurige wettelijke basis die voldoet aan de eisen die het EHRM daaraan stelt, evenmin als titel 5.2 van hoofdstuk 5 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) dat doet. [...] Verder is van belang dat art. 53a, negende lid, van de WWB geen adequate en effectieve waarborgen bevat ter bescherming tegen willekeurige inmenging in het privéleven, aangezien niet is geregeld op welke wijze en door wie toestemming wordt verleend voor het inzetten van het middel.

Reeds om die reden is door het gebruik hiervan art. 8 van het EVRM geschonden. Dat wat met behulp van de camera is waargenomen en vastgelegd moet daarom als onrechtmatig verkregen bewijs worden aangemerkt.

[V]oorts [is] de conclusie gerechtvaardigd dat het college het door de camera verkregen bewijs heeft verkregen op een wijze die zozeer indruist tegen wat van een behoorlijk handelende overheid mag worden verwacht dat gebruik hiervan door het college ontoelaatbaar moet worden geacht. Dit betekent dat het college het bestreden besluit niet kon baseren op de waarnemingen die in juli 2013 met behulp van de camera zijn gedaan.

Nu in de gedingstukken geen andere onderzoeksbevindingen betreffende de maand juli 2013 voorhanden zijn, bieden de onderzoeksbevindingen geen toereikende grondslag voor de conclusie van het college dat appellant, anders dan hij heeft opgegeven, in juli 2013 werkzaamheden in de stomerij heeft verricht en daarmee de op hem rustende inlichtingenverplichting heeft geschonden. Dit brengt mee dat het besluit om de aan appellanten over die maand verleende bijstand in te trekken in rechte geen stand houdt wegens strijd met de artikelen 3:2 en 7:12, eerste lid, van de Awb.

Uitspraak op het hoger beroep tegen de uitspraak van de Rechtbank Amsterdam van 19 februari 2015, 14/2394 (aangevallen uitspraak) tussen: appellant en appellante,

en
het college van burgemeester en wethouders van Diemen (college)

Procesverloop

Namens appellanten heeft mr. S. Mahabier, advocaat, hoger beroep ingesteld.

Het college heeft een verweerschrift ingediend en desgevraagd nadere stukken overgelegd.

Het onderzoek ter zitting heeft plaatsgevonden op 19 juli 2016. Appellant is verschenen, bijgestaan door mr. Mahabier en J. Singh als tolk. Het college heeft zich laten vertegenwoordigen door M.V. de Graaf en N. Bosman.

Overwegingen

1. De Raad gaat uit van de volgende in dit geding van belang zijnde feiten en omstandigheden.

1.1. Appellanten ontvingen met ingang van 24 december 2009 bijstand, ten tijde hier van belang ingevolge de Wet werk en bijstand (WWB), naar de norm voor gehuwd.

1.2. Naar aanleiding van onder meer de melding van 3 april 2013 dat appellant zwart werkt bij een stomerij in het winkelcentrum winkelcentrum X, te a-plaats heeft een handhavingsspecialist van de gemeente Diemen een onderzoek ingesteld naar de rechtmatigheid van de aan appellanten verleende bijstand. In dat kader heeft de handhavingsspecialist onder meer dossieronderzoek verricht.

1.3. Nadat appellant op 7 mei 2013 in een telefonisch gesprek met een consultant van de gemeente Diemen had meegedeeld dat hij in loondienst werkte en op 8 mei 2013 desgevraagd drie salarisspecificaties van zijn werkzaamheden voor stomerij A. (stomerij) te a-plaats had ingeleverd, heeft de consultant appellant meegedeeld dat hij zijn werktijden per dag moest bijhouden en de urenstaten wekelijks moest inleveren. Daartoe heeft de consultant appellant tevens een besluit van 7 mei 2013 van de Afdelingsmanager Publiekscontacten van de gemeente Diemen uitgereikt, waarin deze extra verplichtingen zijn medegedeeld.

1.4. De handhavingsspecialist heeft vervolgens in de periode van 30 mei 2013 tot en met 31 oktober 2013 in totaal elf waarnemingen verricht bij het woonadres van appellanten en bij de stomerij. Op verzoek van de handhavingsspecialist heeft de Sociale Recherche Gooi en Vechtstreek (sociale recherche) in de periode van 15 juli 2013 tot en met 20 juli 2013 dagelijks waarnemingen bij de stomerij gedaan met gebruikmaking van een technisch hulpmiddel, namelijk een videocamera (hierna: camera), gericht op de toegang tot de stomerij. De handhavingsspecialist heeft vervolgens het onderzoek overgedragen aan de sociale recherche. In dat kader heeft de sociale recherche onder meer de administratie van de stomerij betreffende appellant opgevraagd, getuigen en appellant op 7 november 2013 gehoord. De onderzoeksbevindingen van de handhavingsspecialist zijn neergelegd in een rapport van 9 november 2013, aangevuld bij een rapport van bevindingen van 20 februari 2014. De onderzoeksbevindingen van de sociale recherche zijn neergelegd in een rapport van 21 november 2013.

1.5. De resultaten van het onderzoek zijn voor het college aanleiding geweest om bij besluit van 3 december 2013, na bezwaar gehandhaafd

bij besluit van 11 maart 2014 (bestreden besluit), de bijstand van appellanten met ingang van 1 mei 2013 in te trekken. Hieraan heeft het college ten grondslag gelegd dat appellant meer uren dan hij heeft opgegeven op geld waardeerbare arbeid heeft verricht en daarmee de op hem rustende inlichtingverplichting heeft geschonden. Als gevolg hiervan kan het recht op bijstand niet worden vastgesteld.

1.6. Bij besluit van 26 februari 2014 heeft het college aan appellanten met ingang van 1 november 2013 wederom bijstand naar de norm voor gehuwden toegekend.

2. Bij de aangevallen uitspraak heeft de rechtbank het beroep tegen het bestreden besluit gegrond verklaard, het bestreden besluit vernietigd voor zover het betreft de maanden augustus, september en november 2013 en het besluit van 3 december 2013 in zoverre herroepen.

3. Appellanten hebben zich in hoger beroep op de hierna te bespreken gronden tegen de aangevallen uitspraak gekeerd voor zover het betreft de intrekking van de bijstand van appellanten over de maanden mei, juni, juli en oktober 2013.

4. De Raad komt tot de volgende beoordeling.

4.1. De hier te beoordelen periode is beperkt tot de maanden mei, juni, juli en oktober 2013.

Urenstaten

4.2. Appellanten hebben allereerst aangevoerd dat het besluit van 7 mei 2013 onbevoegd door de Afdelingsmanager Publiekscontacten is genomen, nu uit dat besluit niet blijkt dat dit besluit namens het college is genomen. Zij stellen dat appellant als gevolg hiervan niet bevoegdelijk is opgedragen om urenstaten bij te houden en wekelijks in te leveren, zodat die urenstaten niet bij de besluitvorming hadden mogen worden betrokken. Deze grond slaagt niet.

4.3. Het besluit van 7 mei 2013 bevat enkel de verplichting tot het bijhouden en inleveren van de bedoelde urenstaten, welke verplichting de consulent persoonlijk aan appellant tijdens het gesprek van 8 mei 2013 heeft bevestigd en is — voor zover dat al als een voor bezwaar vatbaar besluit moet worden aangemerkt — in rechte vast komen te staan. Appellant heeft daartegen immers geen bezwaar gemaakt. Nog afgezien hiervan rust op appellant op grond van artikel 17, eerste lid, van de WVB de verplichting om op verzoek of onverwijld uit eigen beweging alle gegevens te verstrekken die van belang kunnen zijn voor het recht op bijstand. De door de consulent gevraagde specifieke informatie over de door appellant gewerkte uren betreft evident gegevens die van belang zijn voor het recht op bijstand. Het college heeft zich, anders dan appellanten

menen, terecht op het standpunt gesteld dat die informatie noodzakelijk was ter controle van het aantal gewerkte uren. Dit betekent dat het college de door appellant ingevulde en ondertekende urenstaten aan de besluitvorming ten grondslag heeft mogen leggen.

Waarnemingen met een technisch hulpmiddel

4.4. Vaststaat dat de waarnemingen in juli 2013 hebben plaatsgevonden met gebruikmaking van een technisch hulpmiddel, namelijk een camera, heimelijk door de sociale recherche opgesteld en gericht op de toegang tot de werkplek van appellant met als doel de aanwezigheid van appellant op de werkplek, alsmede het gedrag van appellant en de overige omstandigheden te observeren. De opnamen hebben op zes achtereenvolgende dagen plaatsgevonden. De beelden zijn opgeslagen en naderhand geanalyseerd.

4.5. Appellanten hebben aangevoerd dat het college de onder 4.4 vermelde waarnemingen niet aan de besluitvorming ten grondslag heeft mogen leggen. Zij stellen dat het college een ongerechtvaardigde inbreuk op het recht op respect voor het privéleven van appellant heeft gemaakt door hem op die manier gedurende zes dagen achtereen te observeren. Door het gebruik van dit technische hulpmiddel heeft het college volgens appellanten gehandeld in strijd met artikel 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM). Appellanten betogen dat de waarnemingen die langs deze weg hebben plaatsgevonden als onrechtmatig verkregen bewijs buiten beschouwing hadden moeten blijven.

4.6. Niet in geschil is dat het college door gebruik te maken van het technische hulpmiddel zoals onder 4.4 beschreven een inbreuk heeft gemaakt op het recht op respect voor het privéleven van appellant als bedoeld in artikel 8, eerste lid, van het EVRM. Partijen verschillen van mening over het antwoord op de vraag of deze inbreuk in overeenstemming is met het tweede lid van artikel 8 van het EVRM.

4.7. Zoals de Raad eerder heeft overwogen (uitspraak van 15 maart 2016, ECLI:NL:CRVB:2016:947) dient volgens vaste rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) (2 september 2010, 35623/05, *Uzun v. Germany* en 2 oktober 2012, 22491/08, *Sefilyan v. Armenia*) in het kader van het heimelijk inzetten van opsporingsmethodes in de wettelijke regeling te worden opgenomen onder welke omstandigheden de autoriteiten bevoegd zijn om een dergelijk opsporingsmiddel in te zetten. Het risico van misbruik van bevoegdheden brengt met zich mee dat de wettelijke regeling voldoende adequate en effectieve

waarborgen dient te bevatten ter bescherming tegen willekeurige inmenging in het privéleven. Het EVRM stelt aldus kwaliteitseisen aan het juridisch kader waarbinnen gelegitimeerd inbreuk kan worden gemaakt op het recht op respect voor het privéleven van burgers als hier aan de orde.

4.8. De Raad stelt voorop dat het hier gaat om het gebruik van een opsporingsmethode in het kader van een bestuursrechtelijk onderzoek. Zoals de Raad in zijn onder 4.7 vermelde uitspraak ten aanzien van de inzet van een peilbaken heeft overwogen kan, anders dan het college meent, ook het heimelijk gebruik van een camera op de wijze als hier aan de orde als opsporingsmiddel niet worden gebaseerd op artikel 53a, negende lid, van de WWB. Deze algemeen geformuleerde bepaling vormt geen nauwkeurige wettelijke basis die voldoet aan de eisen die het EHRM daaraan stelt, evenmin als titel 5.2 van hoofdstuk 5 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) dat doet. Hierin is immers niet bepaald onder welke voorwaarden een technisch hulpmiddel bij de opsporing mag worden ingezet. Voorts is niet geregeld in welke gevallen en gedurende welke periode een technisch hulpmiddel mag worden gebruikt. De mogelijke inzet van zo een middel is hierdoor voor een belanghebbende niet voorzienbaar. Verder is van belang dat artikel 53a, negende lid, van de WWB geen adequate en effectieve waarborgen bevat ter bescherming tegen willekeurige inmenging in het privéleven, aangezien niet is geregeld op welke wijze en door wie toestemming wordt verleend voor het inzetten van het middel. Dit klemt temeer nu het door het college ingezette technische hulpmiddel niet enkel zintuigversterkend werkt, maar een ingrijpend opsporingsmiddel is waarmee op dat recht een ernstige inbreuk wordt gemaakt. Dit middel is immers, bij langdurig en intensief gebruik, in beginsel geschikt om een min of meer compleet beeld te verkrijgen van bepaalde aspecten van het persoonlijk leven van de betrokkene, zoals in dit geval de aanwezigheid, het gedrag en de omstandigheden op de werkplek. Deze waarborgen zijn ten aanzien van bijvoorbeeld de in artikel 126g van het Wetboek van Strafvordering omschreven stelselmatige observatie geregeld, in die zin dat een technisch hulpmiddel slechts met voorafgaande toestemming van de officier van justitie mag worden ingezet.

4.9. Uit 4.4 tot en met 4.8 volgt dat de inbreuk die met het heimelijk gebruik van een camera als hier aan de orde is gemaakt op het recht op respect voor het privéleven van appellant niet berust op een voldoende duidelijke en voorzienbare en met waarborgen omklede wettelijke grondslag. Reeds om die reden is door het gebruik hiervan artikel 8 van het EVRM geschonden. Dat wat met

behulp van de camera is waargenomen en vastgelegd moet daarom als onrechtmatig verkregen bewijs worden aangemerkt.

4.10. Gelet op 4.9 is voorts de conclusie gerechtvaardigd dat het college het door de camera verkregen bewijs heeft verkregen op een wijze die zozeer indruist tegen wat van een behoorlijk handelende overheid mag worden verwacht dat gebruik hiervan door het college ontoelaatbaar moet worden geacht. Dit betekent dat het college het bestreden besluit niet kon baseren op de waarnemingen die in juli 2013 met behulp van de camera zijn gedaan.

4.11. Nu in de gedingstukken geen andere onderzoeksbevindingen betreffende de maand juli 2013 voorhanden zijn, bieden de onderzoeksbevindingen geen toereikende grondslag voor de conclusie van het college dat appellant, anders dan hij heeft opgegeven, in juli 2013 werkzaamheden in de stomerij heeft verricht en daarmee de op hem rustende inlichtingenverplichting heeft geschonden. Dit brengt mee dat het besluit om de aan appellanten over die maand verleende bijstand in te trekken in rechte geen stand houdt wegens strijd met de artikelen 3:2 en 7:12, eerste lid, van de Awb.

Overige waarnemingen

4.12. In de maanden mei, juni en oktober 2013 zijn de in 1.4 vermelde waarnemingen zonder inzet van een technisch hulpmiddel verricht. Uit deze waarnemingen van de handhavingsspecialist blijkt dat appellant in de maanden mei, juni en oktober 2013 meermalen in de stomerij is waargenomen op dagen waarover hij heeft opgegeven dat hij geen werkzaamheden heeft verricht. Appellant is op 30 en 31 mei 2013 in de stomerij, onder meer achterin waar zich het was- en strijkgedeelte bevindt, waargenomen, terwijl appellant op de door hem ingevulde en ondertekende urenstaat heeft verklaard dat hij in de periode van 27 mei 2013 tot en met 2 juni 2013 niet heeft gewerkt. Tevens is appellant op 3, 6 en 8 juni in de stomerij waargenomen, waarbij is waargenomen dat hij achterin bezig was met kleding, terwijl hij over deze dagen eveneens heeft opgegeven dat hij niet heeft gewerkt. Met betrekking tot de maand oktober heeft appellant opgegeven dat hij de hele maand niet heeft gewerkt. Appellant is echter op 15, 18, 22, 30 en 31 oktober in de stomerij waargenomen. De onder 1.4 vermelde getuigenverklaringen van de werkgeefster van appellant, haar vriend en een collega van appellant ondersteunen het beeld dat uit de waarnemingen naar voren komt. Deze getuigen hebben eensluidend verklaard dat appellant op verschillende dagen en ook na juni 2013 als op-

roepkracht werkzaamheden heeft verricht in de stomerij.

4.13. Appellanten hebben aangevoerd dat uit de waarnemingen niet is af te leiden dat appellant op de momenten waarop hij in de stomerij aanwezig was werkzaamheden verrichtte. Appellant was, buiten de door hem opgegeven gewerkte uren, slechts om sociale redenen aanwezig in de stomerij dan wel om zijn eigen was te doen omdat zijn wasmachine kapot was. Deze beroepsgrond slaagt niet. Volgens vaste rechtspraak (uitspraak van 26 februari 2013, ECLI:NL:CRVB:2013:BZ2364) veronderstelt de aanwezigheid van een persoon tijdens reguliere arbeidsuren op een bestaande werkplek de vooronderstelling dat de betreffende persoon ook daadwerkelijk op geld waardeerbare arbeid verricht. Het is dan aan betrokkene om het tegendeel aannemelijk te maken. Daarin zijn appellanten niet geslaagd. Het betoog dat appellant vaak in de stomerij aanwezig was om sociale redenen omdat de werkgeefster een oude vriendin van hem was, is daartoe onvoldoende. Daarbij komt dat de werkgeefster op 7 november 2013 tegenover de sociale recherche heeft verklaard dat appellant op dat moment als oproepkracht voor haar werkt, dat hij er gisteren en dinsdag nog is geweest, maar niet op vaste dagen werkt. Appellant heeft verder over de frequentie waarmee hij de was in de stomerij zou doen niet consistent verklaard. Zo heeft hij op 7 november 2013 verklaard dat dit een keer per week, dan wel een keer per twee weken voorkwam, terwijl hij ter zitting van de Raad heeft verklaard de was om de dag te doen. Verder heeft hij als reden voor het wassen in de stomerij opgegeven dat zijn wasmachine kapot was, terwijl hij op 7 november 2013 heeft verklaard dat hij een maand eerder een tweedehands wasmachine had gekocht. De stelling dat zijn wasmachine kapot was, geeft daarom geen verklaring voor de aanwezigheid van appellant in de maand oktober 2013. Een onderbouwing van de stelling van appellanten was in het bijzonder aangewezen in het licht van de duur van zijn aanwezigheid in de stomerij, bij herhaling meerdere uren aaneen, de frequentie ervan, soms om de dag, en de afstand tussen de locatie van de stomerij en zijn woning, ongeveer 30 kilometer.

4.14. Uit 4.12 en 4.13 volgt dat appellanten door het college niet volledig in kennis te stellen van alle uren waarop appellant in de maanden mei, juni en oktober 2013 op geld waardeerbare werkzaamheden heeft verricht, de op hen rustende inlichtingenverplichting hebben geschonden. Het is dan aan appellanten om aannemelijk te maken dat zij, indien zij wel aan de inlichtingenverplichting hadden voldaan, recht op (aanvullende) bijstand zouden hebben gehad. Daarin

zijn appellanten niet geslaagd. Appellanten hebben geen administratie van appellant of van zijn werkgeefster overgelegd waaruit blijkt hoeveel uren hij per maand aanwezig was in de stomerij. Daarom kan niet worden vastgesteld — ook niet schattenderwijs — wat appellant normaliter aan inkomsten had kunnen bedingen of ontvangen en evenmin of hij verkeerde in bijstandbehoevende omstandigheden. Aan de door appellanten in bezwaar overgelegde schriftelijke verklaring van de werkgeefster van 16 december 2013 dat appellant van juli tot en met oktober 2013 geen werkzaamheden heeft verricht komt in dit verband niet het gewicht toe dat appellanten daar aan hechten, daar die verklaring niet is onderbouwd met objectieve en verifieerbare gegevens en wordt weersproken door de in 4.12 genoemde getuigenverklaringen. Dit betekent dat het college zich terecht op het standpunt heeft gesteld dat de precieze omvang van de werkzaamheden en verdiensten van appellant en daarmee het recht op bijstand van appellanten over de maanden mei, juni en oktober 2013 niet was vast te stellen. Het college was dan ook gehouden om de bijstand van appellanten over deze maanden in te trekken.

Vervolg

4.15. Wat onder 4.11 is overwogen heeft de rechtbank niet onderkend. De aangevallen uitspraak, voor zover aangevochten, dient dan ook te worden vernietigd voor zover het betreft de intrekking van de bijstand van appellanten over de maand juli 2013. Doende wat de rechtbank zou behoren te doen, zal de Raad het bestreden besluit wegens strijd met de artikelen 3:2 en 7:12, eerste lid, van de Awb vernietigen voor zover het betreft de intrekking van de bijstand over de maand juli 2013. Verder zal de Raad het besluit van 3 december 2013 in zoverre herroepen, omdat dit besluit in zoverre op dezelfde rechtens onhoudbare grondslag berust als het bestreden besluit.

5. Aanleiding bestaat om het college te veroordelen in de kosten van appellanten, begroot op € 992 in hoger beroep voor verleende rechtsbijstand.

Beslissing

De Centrale Raad van Beroep

- vernietigt de aangevallen uitspraak voor zover aangevochten;
- vernietigt het besluit van 11 maart 2014 voor zover daarbij de intrekking van de bijstand over juli 2013 is gehandhaafd;
- herroept het besluit van 3 december 2013 voor zover daarbij de bijstand over juli 2013 is

ingetrokken en bepaalt dat deze uitspraak in de plaats treedt van het vernietigde deel van het besluit van 11 maart 2014;

— veroordeelt het college tot vergoeding van de kosten van appellant in hoger beroep tot een bedrag van € 992;

— bepaalt dat het college aan appellant het in hoger beroep betaalde griffierecht van € 123 vergoedt.

Noot

1. De hier opgenomen uitspraak illustreert dat de in het kader van het toezicht op de rechtmatige ontvangst van sociale zekerheidsuitkeringen gebruikte controlemiddelen aan serieuze wettelijke eisen moeten voldoen. Zeker naarmate deze middelen ingrijpender zijn (en inbreuk maken op het privéleven van betrokkene, zoals gegarandeerd door art. 8 lid 1 EVRM) en zij daarmee steeds meer gelijkenis vertonen met dwangmiddelen in het strafrecht, is er een specifieke wettelijke basis voor nodig (op grond van art. 8 lid 2 EVRM). Deze moet precies voorschrijven in welke gevallen en onder welke voorwaarden van deze middelen gebruik mag worden gemaakt door het verantwoordelijke bestuursorgaan.

2. In de onderhavige zaak zijn in juli 2013 stelselmatig (gedurende zes opeenvolgende dagen) met gebruikmaking van een camera, die heimelijk door de sociale recherche was opgesteld, opnamen gemaakt van de toegang tot de werkplek van appellant met als doel de aanwezigheid van hem op de werkplek, alsmede zijn gedrag en de overige omstandigheden te observeren. Een en ander in het kader van een onderzoek naar de vraag of appellant op rechtmatige wijze een uitkering ontving op grond van de toen geldende Wet Werk en Bijstand (WWB) op basis van de verdenking dat hij zwart zou werken bij een stomerij. Mede op basis van de vruchten van deze waarnemingen en incidentele waarnemingen van de handhavingsspecialist van de gemeente bij de woning van appellant en de stomerij heeft het college van B&W van de gemeente Diemen de bijstandsuitkering van appellant per 1 mei 2013 ingetrokken.

3. Ten aanzien van de stelselmatige observatie met een camera overweegt de Centrale Raad net als in de 'zusteruitspraak' van 15 maart 2016 (AB 2016/329, m.nt. Barkhuysen & Van Emmerik) ten aanzien van het gebruik van een peilbaken, dat de relevante wettelijke basis (art. 53a lid 9 WWB, thans het gelijkkluidende art. 53a lid 6 Participatiewet) onvoldoende specifiek is om een dergelijk ingrijpende inbreuk op het privéleven van betrokken te kunnen rechtvaardigen. Op grond van art. 8 lid 2 EVRM is vereist

dat deze wettelijke regeling aangeeft onder welke omstandigheden de autoriteiten bevoegd zijn om een dergelijk opsporingsmiddel in te zetten en op deze wijze voldoende adequate en effectieve waarborgen te bieden ter bescherming tegen willekeurige inmenging in het privéleven. De Centrale Raad wijst er hierbij op dat voor stelselmatige observatie in het strafrecht op grond van art. 126g Sv een specifieke regeling bestaat op grond waarvan de inzet van een technisch hulpmiddel slechts met voorafgaande toestemming van de officier van justitie mogelijk is.

4. De Centrale Raad constateert terecht dat de vruchten van de stelselmatige cameraobservatie onrechtmatig zijn verkregen en niet mogen worden gebruikt op grond van het bekende 'zozeer indruist-criterium', waarmee het intrekingsbesluit over de maand juli 2013 van tafel is.

5. De uitspraak is min of meer een kopie van de genoemde uitspraak van 15 maart 2016. Wij herhalen dan ook graag wat wij in onze annotatie bij die uitspraak schreven, namelijk dat een belangrijke vraag is voor welke onderzoeksmaatregelen vanwege hun ingrijpendheid een voorafgaande toestemming (door officier van justitie of rechter) is vereist, onafhankelijk van de vraag of dit via het strafrecht of bestuursrecht gebeurt. Daartoe zou stelselmatig moeten worden ingezoomd op de titels in het Wetboek van Strafvordering ten aanzien van diverse bijzondere bevoegdheden tot opsporing in de art. 126 e.v. (zoals stelselmatige observatie, infiltratie, stelselmatige inwinning van informatie, onderzoek van communicatie door middel van geautomatiseerde werken en het vorderen van gegevens). Ongeachtvaardigde verschillen in rechtsbescherming zijn daarbij per definitie problematisch. Een dergelijke exercitie wordt des te urgenter gezien de razendsnelle ontwikkelingen van de technologie (zoals de inzet van drones) en het grote belang van een rechtmatige controle op het juiste gebruik van voorzieningen op het terrein van de sociale zekerheid.

6. Deze uitspraak is ook verschenen in *USZ* 2016/373, m.nt. Venderbos (jurist sociale zaken bij de gemeente Venlo), die constateert dat 'deze uitspraak belangrijke gevolgen heeft voor de uitvoeringspraktijk'.

T. Barkhuysen en M.L. van Emmerik